

Avropa İttifaqının Şərqi Tərəfdaşlığı təşəbbüsü çərçivəsində Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramının Strategiyası

1. Giriş sözü
2. Məqsədlər
3. Coğrafi yararlılıq
4. Prioritetlər, əməliyyat hədəfləri və tövsiyə olunan birgə addımlar
5. Hədəf qrupları
6. Maliyyə çərçivəsi
7. Proqramın idarəetmə strukturu
 - 7.1 Birgə Əməliyyat Proqramları (BƏP)
 - 7.2 Birgə Qərarvermə Komitəsi (BQK)
 - 7.3 İdarəetmə üzrə Səlahiyyətli Qurum (İSQ)
8. İş cədvəli
9. ŞT ölkələrinin ərazi əməkdaşlığına dəstək proqramı

Tbilisi, iyul 2013

1. Giriş sözü

25 may 2011-ci il tarixində ¹ Birgə Danışqlar zamanı qəbul olunmuş “Dəyişən qonuşuluğa yeni cavab” regionlar arasında iqtisadi fərqləri aradan qaldırmaq və bütün region üzrə həyat keyfiyyətinin səviyyəsini davamlı şəkildə təmin etmək üçün Şərq Tərəfdaşlığı (ŞT) ölkələri arasında trans-sərhəd əməkdaşlığın əhəmiyyətli alət olduğunu qeyd edir. ŞT ölkələri arasında qarşılıqlı ərazi əməkdaşlığını regional pilot inkişaf proqramları (PRDPs), eləcə də regionlar arasında iqtisadi və sosial fərqləri azaltmaq və regional (beləliklə milli) iqtisadi potensialı² reallaşdırmaq üçün strategiya-əsaslı, əhatəli yanaşmanı təşviq edən Aİ tərəfindən maliyyələşdirilən digər tədbirlər tamamlayır. 2011-ci ilin 29-30 sentyabr³ tarixlərində Varşavada keçirilmiş ŞT sammitində qəbul olunmuş Birgə Bəyannamə iştirakçıları çoxtərəfli əməkdaşlığın əhəmiyyətini tanıyaraq, ŞT-nin üzvləri arasında daha sıx əlaqələrin inkişafına kömək edəcəyini xatırlatmışdılar.

2010-2013-cü illər üzrə AQTA Regional Şərq Proqramının Strategiya Sənədi və 2010-2013-cü illər üzrə İndikativ Proqram tərəfdaş ölkələr arasında ərazi əməkdaşlığını 2-ci Prioritet Sahənin-"İqtisadi İnkişaf"ın alt prioritetlərindən biri kimi müəyyənləşdirmişdir. Bu çərçivədə, Avropa Komissiyası (AK) ŞT ölkələri arasında ikitərəfli ərazi əməkdaşlığı proqramları üçün 12,5 milyon avro ayırmışdır (İcra Komissiyası tərəfindən qərar gözlənilməkdədir: təxmin olunan təsdiq tarixi 2013-cü ilin noyabr ayıdır).

Tərəfdaş ölkələrlə məsləhətləşmələr yoluyla Komissiya tərəfindən hazırlanmış ŞT ölkələrinin Ərazi Əməkdaşlıq Strategiyası Avropa İttifaqının maliyyəsi hesabına Ermənistanla Gürcüstan, Azərbaycanla Gürcüstan, Belarusla Ukrayna, Moldova ilə Ukrayna arasında ərazi əməkdaşlıq proqramları üçün prioritetləri, uyğun bölgələri, hədəf qruplarını, maliyyə çərçivəsini və əsas idarəetmə məsələlərini müəyyən edir.

Strategiya ərazi əməkdaşlıq tədbirlərinin hazırlanması və həyata keçirilməsi üçün çərçivə müəyyən edir.

2. Məqsədlər

Avropa İttifaqının ŞT təşəbbüsü çərçivəsində Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramı çərçivəsində həyata keçirilən hər layihənin ümumi məqsədi 3-cü Bölmədə təsvir olunmuş sərhəd bölgələrinin sosial və iqtisadi inkişafına dəstək vermək üçün onlar arasında davamlı ərazi əməkdaşlığını təşviq etməkdir. Xüsusi məqsədi isə sözügedən regionda ümumi sosial və iqtisadi inkişaf problemlərinin birgə həllinə nail olmağa kömək etmək üçün yerli hakimiyyət orqanları, icmalar və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları arasında trans-sərhəd əlaqələrin möhkəmləndirilməsidir.

3. Coğrafi yararlılıq

ŞT ölkələri arasında Ərazi Əməkdaşlıq Proqramları aşağıdakı müvafiq bölgələri əhatə edəcəklər:

- Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramı **Azərbaycan – Gürcüstan**
Azərbaycan: Gəncə-Qazax və Şəki-Zaqatala bölgələri
Gürcüstan: Kvemo Kartli və Kaxeti bölgələri
- Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramı **Ermənistan-Gürcüstan**
Ermənistan: Şirak, Lori və Tavuş bölgələri (marzax)
Gürcüstan: Samsxe-Cavaxeti və Kvemo Kartli bölgələri
- Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramı **Belarus – Ukrayna**
Belarus: Brest və Qomel əyalətləri

¹ COM(2011) 303 final, 25.5.2011

² SWD(2012) 109 final, 15.5.2012

³ Council of the European Union, 14983/11, 30.09.2011

Ukrayna: Volin, Rivne, Jitomir, Kiyev və Çerniqov əyalətləri

- Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramı **Moldova – Ukrayna**

Moldova: ölkənin bütün ərazisi

Ukrayna: Chernovtsı, Vinnitsa və Odessa əyalətləri

4. Prioritetlər, əməliyyat hədəfləri və tövsiyə olunan birgə addımlar

Ərazi əməkdaşlıq proqramları birgə əməliyyat proqramlarında müəyyən olunacaq yerli inkişaf ehtiyaclarını qarşılıyır. Onlar yerli tərəfdaşlar arasında kiçik miqyaslı trans-sərhəd layihələrə dəstək olacaq və aşağıdakı üç əməliyyat vəzifələrinin icrasına yönələcək:

I. Birgə layihələr vasitəsilə iqtisadi və sosial inkişafa dəstək göstərməklə sərhəd bölgələrində yerli icmaların yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması

I əməliyyat hədəfi çərçivəsində proqramlar tərəfindən həyata keçiriləcək prioritetlərin nümunələri:

- (i) (vergilər, gömrük, bazara giriş və çıxış) kimi tənzimləyicilərin məlumatlarına çıxış imkanı verən biznes xidmətlərinin yaxşılaşdırılması; (ii) trans-sərhəd biznes şəbəkələri yaratmaq və (iii) yerli sahibkarlara təlimlərin keçirilməsi vasitəsilə yerli iqtisadiyyatların rəqabət qabiliyyətinin gücləndirilməsi;
- Ümumi təbii ehtiyatlara və həmçinin tarixi və mədəni irsə söykənən birgə turizm marşrutlarının inkişaf etdirilməsi;
- Sərhəd bölgələrində gənclərin işsizlik və "beyin axını", yerli səviyyədə təhsil, səhiyyə və sosial müdafiə xidmətlərinə çıxış kimi sosial məsələlərin həlli üçün müştərək üsulların yaradılması;
- Yerli inkişaf məsələləri üzrə əlaqələndirilmiş və ya birgə tədqiqat işləri üçün beynəlxalq tədqiqat şəbəkələri yaratmaq.

Tədbirlərin nümunələri:

- Biznes əlaqələri və sahibkarlıq şəbəkələrinin yaradılması da daxil olmaqla kiçik və orta sahibkarlığın / biznes / kənd təsərrüfatı / kəndlərin inkişafı üçün birgə təşəbbüslər;
- Təhsil ilə bağlı yerli icmaların ehtiyaclarını ödəmək üçün sosial layihələr, sosial xidmətlər və s. ;
- Birgə inkişaf və planlaşdırma konsepsiyalarının müəyyənləşdirilməsi və hazırlanması;
- Sərhəd bölgələri arasında daha yaxşı əlaqə/gediş-gəlişə töhfə verəcək kiçik miqyaslı infrastruktur layihələri;
- Birgə turizm marşrutları, xidmətlər və strategiyaların hazırlanması.

II. Ətraf mühit, məşğulluq, ictimai səhiyyə və trans-sərhəd mahiyyətli və qarşılıqlı maraq kəsb edən hər hansı digər sahədə ümumi problemlərin həlli

II əməliyyat hədəfi çərçivəsində proqramlar tərəfindən həyata keçiriləcək prioritetlərin nümunələri:

- Trans-sərhəd sel, meşə yanğınları, hava və suyun çirklənməsi kimi ümumi problemləri həll etmək üçün fəvqəladə hallar üzrə xidmətlər arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsi;
- Qonşu regiona (lara) hava və suyun çirklənməsinin təsirini azaltmaq üçün mübarizə tədbirlərinin və fəaliyyətlərin əlaqələndirilməsi və informasiya mübadiləsi vasitəsilə qorunan ərazilər və təbii resursların ümumi idarəedilməsini təşviq etmək;
- Yoluxucu xəstəliklər, ana/uşaq sağlamlığı, səhiyyə və tibbi resursların ümumi istifadəsi kimi ictimai sağlamlıq məsələləri üzrə ortaq həllərin hazırlanması;
- Sərhədin hər iki tərəfindən olan yerli və regional təşkilatlar, peşəkarlar arasında birbaşa əlaqələrin yaradılması və inkişaf etdirilməsi.

Tədbirlərin nümunələri:

- Təbii sərvətlər (məsələn, su) və qorunan ərazilərin birgə monitorinqi və idarə edilməsi;
- Trans-sərhəd ekoloji məlumatların mübadiləsi sistemlərinin yaradılması;
- Ətraf mühitin çirklənməsinin qarşısının alınması və iqtisadi fəaliyyətin mənfi təsirlərinin azaldılması üçün birgə və ya əlaqələndirilmiş tədbirlər;
- Sərhəd boyu ekoloji infrastrukturun kiçik miqyaslı inkişaf etdirilməsi;
- Tullantıların idarə olunması, enerjiyə qənaət və s. sahələr üzrə birgə tədbirlər;
- Sərhəd bölgələrində ekoloji məsələlər haqqında məlumatlandırmanın artırılması məqsədilə ictimai kampaniyalar;
- Çirklənmiş sahələrin bərpası üçün birgə strategiyalar və tədbirlər;
- Yerli və regional ekoloji təşkilatların əməkdaşlığını təşviq edən birgə tədbirlər;
- Təbii və texnogen fəlakətlərin idarə edilməsi üçün yerli və regional hazırlığın gücləndirilməsi;
- Birgə araşdırmalar və təlim tədbirləri də daxil olmaqla fəvqəladə hallar xidmətləri arasında əməkdaşlıq;
- Çernobıl AES fəlakətinin təsirini azaltmaq üçün birgə tədbirlər (Belarus-Ukrayna üçün xüsusi ərazi əməkdaşlıq proqramı);
- Təhsil, səhiyyə və sosial xidmətlərin təkmilləşdirilməsi üzrə birgə fəaliyyət, və həmçinin bu xidmətləri göstərən institut və peşəkarlar arasında əməkdaşlıq;
- Həssas və təcrid olunmuş qruplara sosial yardım və onların adaptasiyası üzrə birgə strategiyalar / pilot layihələr; həssas insanların əməkdaşlıq fəaliyyətlərinə inteqrasiya olunmasına dəstək;
- Yoluxucu xəstəliklərin qarşısının alınması, monitorinqi və müalicəsi işində əməkdaşlıq.

III. Mədəniyyət, təhsil və idman

III əməliyyat hədəfi çərçivəsində proqramlar tərəfindən həyata keçiriləcək prioritetlərin nümunələri:

- Sərhəd bölgələrində yaşayan insanların yaxınlaşması məqsədilə ümumi mədəni / idman tədbir və görüşlərin təşviq edilməsi;
- Sərhədin hər iki tərəfindən olan təşkilatlar arasında əməkdaşlıq və ünsiyyətin artırılması;
- Mədəni müxtəlifliyi təşviq etmək.

Yuxarıda sadalanan üç prioritet üzrə yerli səviyyədə insanlar arasında əlaqələrin gücləndirilməsinə yönəlmiş xüsusi əhəmiyyətli tədbirlərə yer veriləcəkdir.

Tədbirlərin nümunələri:

- Mədəni əməkdaşlığın genişləndirilməsi (məs. qurumlar arasında əməkdaşlıq, gənclər arasında mədəni mübadilənin dəstəklənməsi, mədəni irsin qorunması);
- Ənənəvi əl işlərinin hazırlanması;
- Birgə informasiya mübadiləsinin artırılması (məs. bütün sərhəd haqqında vahid məlumat, peşəkarlar arasında əməkdaşlıq şəbəkəsi);
- Birgə mədəni və tarixi tədqiqat və elmi-tədqiqat işləri, eləcə də mədəni obyektlər üzrə ümumi məlumat bazalarının / qeydiyyat sistemlərinin yaradılması və s.;
- Mədəni və tarixi irs obyektlərinin kiçik miqyaslı bərpası;
- Təhsil sahəsində əməkdaşlığın təşviq edilməsi (məs. ümumi təhsil proqramları);
- Gənclər üçün istirahət və asudə vaxt imkanlarının artırılması üçün birgə idman və digər tədbirlərin keçirilməsi;
- Təsisatlar arasında əməkdaşlığın artırılması (məs. rabitə və əməkdaşlıq sazişləri).

Hər bir fərdi Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramı çərçivəsində vəsaitlərin səmərəli ayrılmasını təmin etmək üçün iştirakçı ölkələr öz coğrafi, iqtisadi, sosial və mədəni mühit və regional ehtiyacları əsasında öz xüsusi prioritetlərini müəyyən edəcəklər. Bu elementlər Bölmə 7-də istinad edilən Birgə Əməliyyat Proqramlarında müəyyən olunacaq.

5. Hədəf qrupları

Layihənin potensial benefisiarları:

- **Dövlət qurumları:** yerli və regional hakimiyyət orqanları və xəstəxanalar, təhsil, tədqiqat və mədəniyyət müəssisələri kimi ictimai xidmət təminatçıları, kommunal xidmət təminatçıları, assosiasiyalar;
- **Qeyri-dövlət təşkilatları:** müxtəlif səpkili vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları (müstəqil siyasi və elmi-tədqiqat fondları, vətəndaş təşəbbüsləri və birlikləri, gənclər təşkilatları, KOS assosiasiyaları, və s.);
- Qonşu dövlətlər arasında sərhəd əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsində maraqlı olan milli qərarverici şəxslər Maraqlı Tərəflər Qrupunu təşkil edir. Bu qrup iqtisadi, regional və (müvafiq olduqda) infrastrukturun inkişafı sahəsində qanunvericilik və icra hakimiyyəti orqanlarının məsul nümayəndələrindən ibarətdir. Bu qrupun nümayəndələri müvafiq ərazi əməkdaşlıq proqramları prioritetlərinin və tədbirlərinin müəyyənləşdirilməsində mühüm rol oynayacaqlar.

Hər Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramı dövlət və qeyri-dövlət təşkilatlarını daxil etməlidir. Ərazi əməkdaşlıq layihələrinə dəstək almaq üçün maraqlı tərəflər bu layihələrin hazırlanması və uğurla həyata keçirilməsinə qadir olmalıdırlar. Layihələr üzrə uyğunluq və keyfiyyət tələbləri ətrafı şəkildə Birgə Əməliyyat Proqramlarında, habelə ərizəçilər üçün qaydalarda təsbit olunacaq.

Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramı yalnız qeyri-kommersiya fəaliyyətini dəstəkləyəcək.

6. Maliyyə çərçivəsi

Dörd Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramı üçün €12.5 milyon həcmində ümumi büdcə nəzərdə tutulub. Məbləğin 7%-ə qədəri proqramın idarə edilməsinə sərf olunacaq (Bölmə 7). Əhali sayı, iqtisadi və sosial inkişaf səviyyəsi və uyğun rayonların qəbul etmə qabiliyyəti əsasında dörd ərazi əməkdaşlıq proqramı arasında tövsiyə olunan paylanma aşağıda təqdim olunmuşdur:

ŞT ölkələrinin Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramı	Büdcə təminatı (milyon €)
Azərbaycan – Gürcüstan	1.8
Ermənistan – Gürcüstan	1.8
Belarus – Ukrayna	4.025
Moldova – Ukrayna	4.0
Cəmi	11.625

Proqram vəsaitlərinin paylanması hər bir proqram çərçivəsində təqdim olunan ərizələrin keyfiyyəti və həcmindən asılı olaraq yuxarıda göstərilən rəqəmlərdən fərqli ola bilər. Büdcədən yayınmalar İdarəetmə üzrə Səlahiyyətli Qurumun (İSQ) tövsiyəsi əsasında Avropa Komissiyası tərəfindən təsdiq edilir.

Seçilmiş əməliyyat layihələrinə Aİ-nin töhfəsi layihənin ümumi məqbul xərclərinin 90 faizindən artığını təşkil etməməlidir. Layihənin benefisiarları xərclərin ən azı 10%-ni qarşılmalıdırlar.

7. Proqramın idarəetmə məsələləri

7.1. Birgə Əməliyyat Proqramları

İştirakçı ölkələr müvafiq sərhəd bölgələrində üzləşdikləri hansı ümumi problemlərin həllinə nail olmaq istədiklərini izah edən, məqsədləri, prioritet və fəaliyyətləri, prioritetlər arasında mövcud vəsaitin bölgüsünü, ərizəçilər və əməliyyatlar üzrə uyğunluq meyarlarını, proqramın icra üsulları və monitorinq yollarını özündə əks etdirən Birgə Əməliyyat Proqramı tərtib edəcəklər.

Birgə Əməliyyat Proqramı Birgə Qərarvermə Komitəsi (BQK) tərəfindən təsdiq olunacaq (7.2 alt bölməsinə bax) və AK ilə razılaşdırılacaq.

ŞT təşəbbüsü çərçivəsində Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlığa Dəstək Proqramı (bax Bölmə 9) Birgə Əməliyyat Proqramlarının hazırlanmasında tərəfdaş ölkələrə yardımçı ola bilər.

7.3 maddəsində göstərilən dörd Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramı üçün AK İdarəetmə üzrə Səlahiyyətli Şəxs təyin edəcək. Tərəfdaş ölkələr hər bir ərazi əməkdaşlıq proqramı çərçivəsində BQK quracaqlar.

7.2. Birgə Qərarvermə Komitəsi (BQK)

ŞT Vətəndaş Cəmiyyəti milli platformasının nümayəndələri də daxil olmaqla, BQK hər bir iştirakçı ölkənin mərkəzi hökumət nümayəndələri, yerli hakimiyyət və vətəndaş cəmiyyəti təşkilatlarını (VCT) bir araya gətirəcək. AK nümayəndəsi BQK iclaslarında müşahidəçi qismində iştirak edəcək. BQK iştirak edən bölgələrin proqrama sahib çıxmaqlarını təmin edəcək.

BQK aşağıdakı vəzifələri icra etməlidir:

- ŞT təşəbbüsü çərçivəsində Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramı ilə məsləhətləşmələr nəticəsində hər bir proqramın prioritetlərini təyin edir və birgə əməliyyat proqramını təsdiqləyir;
- Proqram resurslarının prioritetlər üzrə optimal paylanması üzrə qərar verir;
- Müraciət qaydaları, o cümlədən layihələrin seçilməsi üçün meyarlar üzrə qərar verir;
- İSQ ilə əlaqədə ərazi əməkdaşlıq proqramı tərəfindən maliyyələşdiriləcək layihələrin seçimini edir;
- İSQ tərəfindən təqdim edilən hesabatları nəzərdən keçirməklə proqramın monitorinqini həyata keçirir.

BQK həmsərhəd ölkələr arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə ikitərəfli hökumətlərarası komissiyası çərçivəsində, və ya iştirakçı ölkələr tərəfindən müvafiq hesab olunan hər hansı digər formatda təsis oluna bilər. BQK-nın işində milli, regional və yerli hakimiyyət nümayəndəliyinin, eləcə də QHT və vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin balanslaşdırılmış tərkibdə təmsilçiliyini təmin etmək zəruridir.

ŞT təşəbbüsü çərçivəsində Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlığa Dəstək Proqramının köməyi ilə BQK Birgə Əməliyyat Proqramına daxil etmək üçün hər bir ərazi əməkdaşlıq proqramının prioritet və tədbirlərini müəyyən etmək məqsədilə maraqlı tərəflərə müraciət edəcək. Onlar məsləhətləşmələrdə milli, regional və yerli hakimiyyət orqanlarının balanslaşdırılmış tərkibdə iştirakını təmin edəcəklər. Prosesə yerli və regional orqanlar, eləcə də VCT-nin sahib çıxması təmin edilməlidir.

7.3. İdarəetmə üzrə Səlahiyyətli Qurum (İSQ)

ŞT təşəbbüsü çərçivəsində Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramının icrasını İSQ məsuliyyətini boynuna götürəcək bir və bir neçə Üzv Dövlətin orqanları ilə dolaylı mərkəzləşdirilmiş idarəetmə yoluyla həyata keçirəcək.

İSQ ŞT təşəbbüsü çərçivəsində Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramlarının əməliyyat və maliyyə idarə olunmasına məsuliyyət daşıyır və aşağıdakı funksiyaları həyata keçirir:

- Təkliflər üçün elanı hazırlamaq və yaymaq;
- Layihələr üzrə ərizələri toplamaq və qeydə almaq;
- Layihələrin seçilməsini təşkil etmək;
- Qrant müqavilələrini imzalamaq və ödəniş etmək;
- Layihələrin əməliyyat və maliyyə icrasına nəzarət etmək;
- Layihələrin maliyyə və əməliyyat vəziyyəti ilə əlaqədar Avropa Komissiyasına hesabat vermək;

BQK və AK maliyyələşdirmə üçün seçilmiş layihələrin yekun siyahısını təsdiq edəndən sonra İSQ qrant benefisiarları ilə müqavilələr bağlaya bilər.

AK BQK və İSQ üçün məsləhətçi qismində çıxış edəcək.

8. İş cədvəli

Avropa İttifaqının ŞT təşəbbüsü çərçivəsində Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramlarının hazırlanması və başlanması üçün tövsiyə olunan təqvim:

Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramının prioritetlərini müəyyən etmək üçün maraqlı tərəflərlə məsləhətləşmələr	sentyabr-oktyabr 2013
Birgə Qərarvermə Komitəsinin yaradılması	noyabr 2013
Avropa Komissiyası tərəfindən maliyyələşdirmə qərarı	noyabr 2013
Birgə Əməliyyat Proqramlarının qəbul edilməsi	yanvar-fevral 2013
Təkliflər üçün elanın verilməsi	iyun 2014

Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramlarının nəzərdə tutulan icra müddəti 60 ay təşkil edir. Ehtiyac olan dəyişikliklər İSQ tərəfindən razılaşdırılmalıdır. Bu dövr qrant müqaviləsi imzalandığı gündən proqramların bağlanması gününədək davam edir.

9. ŞT ölkələrində Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlığa dəstək proqramı

Avropa Komissiyası 2012-ci ildə: (a) Bölmə 3-də göstərilən proqramlar üçün əlverişli mühit yaratmaq, və (b) ərazi əməkdaşlıq layihələrini inkişaf və tətbiq etdirmək üçün yerli və regional dövlət və qeyri-dövlət tərəfdaşların potensialını gücləndirmək üçün ŞT ölkələrinin Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlıq Proqramını başlamışdır.

ŞT ölkələrinin ərazi əməkdaşlığına dəstək proqramı Bölmə 5-də təsvir olunan tərəflərin müvafiq bölgələri üzrə coğrafi vəziyyəti ətraflı araşdırıb və onların bacarıqlarının ilkin təhlilini aparıb. Maraqlı tərəfləri proqram tərtibatı və həyata keçirilməsi üzrə hazırlamaq üçün potensialın artırılmasına yönəlmiş xüsusi plan həyata keçirilmişdir. BQK üzvləri ərazi əməkdaşlıq proqramlarının hazırlanması və həyata keçirilməsinin hər hansı aspekti ilə əlaqədar dəstək proqramının mütəxəssisləri ilə məsləhətləşmələr apara bilərlər. Qonşu Ölkələr Arasında Əməkdaşlığa dəstək proqramı potensialın artırılması ilə yanaşı, ərazi əməkdaşlıq proqramı və maraqlı tərəflər üçün mövcud imkanlar üzrə ictimai məlumatlandırmanı artırmaq məqsədilə ünsiyyət və ictimayyətə məlumatlandırılması vəzifəsini də həyata keçirir.